

moralibus et judicialibus: *ceremonias* etiam suas spiritualium ac futurorum esse typos, non celabat lex vetus sive scripta, sive tradita; nonne sat claram legem deprehendas ex modo dictis, circumcisione *carnis* adumbrari circumcisionem *cordis*, h. e. vitiorum exspoliationem.

Inst. 6. Si legis antiquæ ritibus ac præceptis adjuncta erat *gratia*, nihil fuit, cur Paulus toties ingereret, legem *infirmam* esse atque *inutilem*: nam quæ conjuncta sunt, non debent disputatione dividi et inter se opponi, sicut id non licet in *lege Evang.*; ergo.

R. N. A. Postulabat Apostoli scopus, ut *legem* spectaret *infirmam*, eamque cum fide et gratia ex adverso compararet, quia sic eam considerabant adversarii quos impugnat, scilicet

Judæi tum *infideles*, qui fidem Christi aspernabantur, quasi sua sibi lex abunde sufficeret ad salutem, quos refellit Paulus in epist. *ad Hebr.*, ubi declarat, quantum Moysæ præstet Christus, quantum veteri nova lex præcellat; ostendit veterem per se infirmam fuisse atque imperfectam, et superveniente nova tanquam inutilem deinceps reprobari: tum ex *fidelibus* non pauci, qui præfidentes legi suæ jactabant suorum ex lege operum meritum concessum esse Christum, sibi que peculiariter natum, et gentes fore salutis exsortes, nisi suscepta circumcisione legem et ipsæ observarent. Utrumque præjudicium destruit Paulus: prius quidem in epist. *ad Rom.*, ubi monstrat, judæos in lege scripta esse prævaricatos perinde ut gentiles in lege naturali; deinde justitiam non potuisse per legem conferri, proin judæos non magis quam gentiles fuisse promeritos. adventum Redemptoris, nec minus ejus gratia indigere: idem attingit in ep. *ad Hebr.*

Alterum præjudicium convellit ep. *ad Gal.*, ubi probat Israelitis adhuc rudibus legem *egenam* atque *infirmam* datam esse, tanquam pueris pædagogum; tempore autem constituto fuisse per Christum liberatos a jugo legis, quicumque in Christum crederent, uti probat in ep. *ad Coloss.*

Ex harum disputationum statu manifestum est, *legem* debuisse a Paulo considerari secundum ea, quæ ipsi erant propria, et opponi *fidei* et *gratiæ*, sicut etiam a Pauli adversariis spectabatur, ut nimirum demonstraret illis Apostolus, *legem* ante Christum non satis fuisse ad salutem, nisi accederet *fides* et *gratia* Mediatoris; post Christi vero adventum, repudiata *lege*, *fidem* esse suscipiendam. Quod de *lege Evangelica* additur, dicendum, quod Paulus negans in veteri lege extitisse vim conferendæ justitiæ, legem consideret secundum omnia, quæ legi propria erant, sive præcepta, sive ritus et sacramenta, sacrificia etc. *Nova lex* autem, si secundum hæc omnia consideretur, in suis *sacramentis* et *sacrificio* gratiæ fontes habet, et aperit. Fatendum tamen, quod, si *nova lex* pro solis mōrum præceptis accipiatur, non magis gratiam conferat, quam vetus; utramque subin ita accipiunt SS. Hier. et Aug. contra Pelag. pro statu controversiæ quam agitabant, et utrique sic acceptæ accommodant illud 2. Cor. 3. *littera occidit*.

43. *Obj. III.* Si lex vetus fuit a Deo lata, ergo *omnes* tum judæos, tum gentiles obligavit.

R. D. *seq.* Omnes obligavit quoad præcepta *moralia*, quæ pertinent ad legem naturalem C. quoad præcepta etiam judicialia et ceremonialia N. hæc enim solos judæos et proselytos obligabant, Deut. 1. 1. - 4. 8. - 5. 1. Dein si

gentiles mosaica lege obligati fuissent, ergo peccassent contra illam, quoties contra legem naturalem peccaverunt, quod est contra Apost. ad Rom. 2. 12. *quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt* etc. Demum testatur S. Dionys. L. de *col. Hier.* Melchisedechum, Naaman Syrum, Jobum et alios ex gentilibus multos pie vixisse. *Moralia* quidem præcepta servare tenebantur, at non vi *legis scriptæ*, unde nec pœnis a lege statutis in prævaricatores subdebantur; poterant vero etiam *gentiles* judæis aggregari, et transire ad legem mosaicam, sed sub onere circumcisionis.

Inst. Christus Matth. 23. 13. improperat Scribis et Phariseis, quod circumirent mare et aridam, ut facerent unum proselytum; ergo non poterant *gentiles* ad judaismum transferri.

R. D. A. Hoc Christus improperat Phariseis ob studium alios traducendi ad legem, id quod laudabile erat N. improperat ideo, quia illos, quos tanto studio conquisierant, exempli pravitate et contrariis verbo Dei traditionibus perverterent C. hinc subdit Christus: *et cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo, quam vos*.

44. *Observe.* Finis antiquæ legis *primus* et *ultimus* erat: 1°. *spiritualis* et *supernaturalis felicitas* populi electi juxta illud Christi Luc. 10. 26. *in lege quid scriptum est?* ad questionem legisperiti dicentis v. 23. *Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo?* item juxta Ps. 18. et 118; hinc quoque præcepta fidei, spei et charitatis supernaturalia erant in lege veteri. 2°. *Peculiaris honor Christi*, in cujus adventum per explicitam fidem se populus præparabat. 3°. *Institutio* populi electi ad naturalem et necessariam honestatem, cultum divinum et politiam. Advertendum porro, quod ante legem mosaicam plures quidem *leges particulares* extiterint, v. g. lex non comedendi de fructu vetito, Gen. 2; lex utendi aliquo signo necessario ad impetrandam, mediante in Christum fide, remissionem peccati originalis; lex circumcisionis, Gen. 17; lex discernendi animalia munda ab immundis, Gen. 7. et 8; lex non comedendi carnem cum sanguine, Gen. 9; *strictè* tamen loquendo ante legem mosaicam non erat *lex positiva*, quæ hic sumitur pro integro quodam Corpore Juris divini, quo homines sub peculiaribus signis, sacramentis et sacrificiis ad certum aliquem statum Religionis determinantur; unde illa ætas primæva communiter *status naturæ* appellatur.

ARTICULUS II.

DE LEGE MOSAICA PER CHRISTUM ABROGATA.

45. *Nota.* Lex dicitur *abrogata* seu *mortua*, cum non amplius obligat. Certum est, legem mosaicam potuisse a Deo abrogari, qui eam libere tulit; quod vero tota sit abrogata per *Christum*, patet ex Jerem. 8. 31., ad Hebr. 8. 13., ad Ephes. 2. 14., ex C. Trid. Sess. 6. can. 21. In eo tamen errore versati sunt EBION, CERINTHUS, NAZAREI, et plures alii hæretici, imo judæi etiam, postquam conversi ad Christi fidem Act. 15., quod lex mosaica sit *æternum duratura*, unaque cum Evangelio servanda. Major etiam controversia est de puncto temporis, quo lex vetus exspiraverit; hinc

46. *Dico.* Lex vetus non ante mortem, sed in ipsa morte Christi secundum se desiit; ejus tamen obligatio tunc non cessavit.

Prob. 1um. Christus ipse legem servavit, et servari usque ad mortem præcipit, Matth. 5. dicens: *non veni solvere legem, sed adimplere*; hinc circumcidi voluit, Luc. 2., celebravit pascha, Matth. 26. ibidem 23. 3. sic præcipit: *omnia quaecumque dixerint vobis, Scribæ et Pharisei, servate et facite*; ergo non desiit ante mortem Christi.

Prob. 2um. Tunc vetus Testamentum fuit revocatum, cum novum est conditum: tunc lex vetus abrogata, cum sacerdotium fuit translatum: atqui in morte Christi novum Testamentum fuit conditum, ad Hebr. 9. 16. *ubi testamentum est, mors necesse est intercedat testatoris: testamentum enim in mortuis confirmatum est*: item sacerdotium Aaronicum translatum, cum Christus sacerdos in æternum instituit novum, sequè ipsum in victimam offerens una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos; ergo. *Conf.* Ex Christi verbis in cruce, *consummatum est*: quæ SS. PP. ita interpretantur, quod Christus moriens impleverit quod per legem veterem promittebatur, ita ut eorum veritate consummata lex vetus tunc fuerit abrogata.

Prob. 3um. Lex vetus non ante desiit obligare, quam obligare cæperit lex nova, quia Christus ad Hebr. 10. 9. *aufert primum, ut sequens statuat*, et lex vetus per novam dicitur abrogata: atqui lex nova non statim in morte Christi obligavit, tunc necdum sufficienter promulgata; ergo. *Prob. m.* Si tunc obligasset lex nova; ergo præprimis lex baptismi jamdum obligavit: hoc non, quis enim dicat baptismi necessitatem in ipsa morte Christi fuisse toti mundo prædicatam? et aliud tamen remedium peccati originalis fuisset abrogatum. Quis credat, judæos Romæ, aut longius dissitos jam sine baptismo salvari non potuisse? Id sane de misericordia divina cogitari non potest, quod jam tum legem baptismi ad salutem necessari statuerit, etiam invincibiliter ignorantibus inutilem, imo noxiam; ergo in morte Christi non statim desiit obligatio legis veteris.

47. *Obj. I.* Lex vetus dicitur æterna, vocatur legitimum sempiternum etc.; ergo per Christum non est abrogata. *Conf.* Apostolus ad Gal. 5. 3. ait: *testificor omni circumcidenti se, quia debitor est universæ legis faciendæ*; ergo judæos saltem adhuc ligat.

R. D. A. Dicitur æterna simpliciter *N.* secundum quid, seu longo tempore, quo sensu ipsi colles dicuntur æterni, et quo Gen. 17. promittitur Abrahæ possessio æterna terræ Chanaan *C.* Durat autem lex vetus in æternum quoad veritatem figuratam per sacramenta et ceremonias legis antiquæ, item quoad conjunctionem populi electi cum Deo perpetuam, quam Deus præstitit, eundem populum ex lege mosaica traducendo ad legem Evangelii sanctiorem. Ad hæc nihil, quod cum hoc mundo finitur, æternum est. Demum observant hebraice periti, vocibus, quæ redditæ sunt latine, in *seculum*, in *perpetuum*, in *sempiternum*, significari durationem non infinitam, sed indefinitam dumtaxat, imò in *V. T.* quandoque tempus determinatum: sic Exod. 21. 6. de servo dicitur: *erit ei servus in seculum*, quod tantum intelligi dicitur, usque ad annum jubilæi, ut constat ex Levit. 25.

Ad Conf. D. C. Ergo judæos adhuc ligat ex errore vix inculpabili *Tr.* vere et a parte rei *N.* quippe peccant hodie circumcisi, sive servant legem, sive

non servant: primum infidelitatis et superstitionis, alterum transgressionis reos facit, siquidem ea lege se obligari credant.

Inst. 1. MALACHIAS postremus Prophetarum cap. ult. suam cæterasque prophetias quasi obsignat mosaicæ legis commendatione: *mementote legis Moysis servi mei, quam mandavi ei in Horeb ad omnem Israel*; atque ut declaret hanc ad finem mundi esse mansuram, subdit: *ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis*; ergo.

R. Quid hæc ad absolutam legis perennitatem? sub ELIÆ typo et nomine pronuntiatur JOANNES BAPTISTA eodem, quo ELIAS, spiritu fervens: aut prædicitur ELIAS ipse, cujus prædicatio extremum judicium proxime præcedet, ut tanti viri memoria, metuque judicii legem judæi fidelius observarent, nempe quamdiu vigeret. Verum admonet idem MALACHIAS, legem eandem esse abolendam vel commutandam, ejus sacrificia et ceremonias aliquando minime placituras Deo: *non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra* etc. Malach. 1. 10.

Inst. 2. Israelitis tantum promissus fuit *Messias*; ergo illis per mosaicæ legis observantiam adjungi debent, quicumque cupiunt eadem promissa participare; item *oraacula*, quæ prædicatur vocatio gentium, declarant eas in divini cultus ritibus judæis assimilatum iri: dicuntur ascensuræ in montem *Sion*, memorantur earum *sabbata* et *neomeniæ* etc.; ergo.

R. Ad 1. D. A. Israelitis tantum promissus erat tanquam ex eorum gente oriturus *C.* tanquam solis ipsis nasciturus *N.* Communi omnium parenti statim ab ejus lapsu promittitur reparator, Gen. 3., idcirco Gen. 49. vocatur *expectatio gentium*: ipsum tam gentibus, quam judæis adventurum, non semel prænuntiant Prophetæ: Christianæ, non mosaicæ legis observatione gentes cum judæis debent sociari.

Ad 2. N. C. Vates divini futura prædixerant sub figura rerum genti suæ familiarium, ac simul aperte significant dicta hæc non esse secundum litteram accipienda, cum non minus clare pronuntient, judæorum cultum esse reprobandum, dissipandam eorum gentem, incensum et oblationem in *gentibus* et *ubique terrarum* esse offerenda etc. Præterea quis non videat, gentes omnes non potuisse quotannis ad montem et templum ascendere?

Inst. 3. Apostolus ad Rom. 3. 31. ait: *Legem ergo destruimus per fidem? absit, sed legem statuimus*; ergo lex mosaica quatenus *moralis* per Evangelium confirmatur; hinc *TT.*, *PP.*, et ipsimet Apostoli, cum moralia præcepta commendant, doctrinam suam veteris Testamenti auctoritate confirmant; ergo præcepta illa etiam *quatenus mosaica* spectant ad Christianos.

R. Ad 1. N. C. Apostolus de lege tota, ac præcipue de *ceremoniali* loquitur, quam ibidem vocat *legem factorum*; destruere illi est condemnare ac etiam abrogare, sicut e diverso *statuere* legem est eam defendere, ei suas dotes, conditionem, munia assignare, non vero imperare ejus observationem. Sensus igitur est: fides definit et ostendit bonitatem legis, partes et officia, nedum eam vituperet, aut inutilem fuisse pronuntiet; vel hic: nos, qui credimus in Christum, per hoc ipsum consentimus legi, quæ Christum prædicat, jubetque in illum credere eos, qui salvi esse velint; e contra legi refragantur, qui retinendæ ac defendendæ legis obtentu, Christum respuunt.

Ad 2. D. C. spectant ad Christianos in ratione *doctrinæ C.* in ratione *legis N.* Naturæ præcepta seu *leges morales*, quoniam fuerunt legis Evangelicæ

auctoritate instauratae, etiam apud nos referuntur ex V. T., ut discamus quidpiam a Deo fuisse prohibitum, quia per se malum erat, non ut putemus id nobis esse vitandum, quatenus lege veteri prohibitum.

48. *Obj. II.* Abrogatio legis fit vel per expressam *revocationem*, vel per *legem contrariam*: neutrum contigit legi mosaicae; ergo nondum est abrogata, maxime quoad *circumcisionem*, in signum fidei Abrahæ, et quoad solemnitatem *sabbati*, ad recolendum creationis beneficium institutam: hæc enim semper manent, a Christianis etiam imitanda.

R. N. M. Lex sub *conditione* et ad *certum tempus* lata, his impletis, per se cessat: talis autem fuit lex vetus posita, donec veniret semen, cui promiserat, ad Gal. 3. 19., ubi venit plenitudo temporis, ad Gal. 4. 4. etc.; ergo legem mandatorum decretis Evangelicis evacuavit Christus, et dicendo novum retractavit prius, prout Apost. ait. *Fides Abrahæ* per baptismum, et *sanctificatio sabbati* per cultum diei Dominicæ eo modo novæ legi accommodatur, quo nova creatura in resurrectione Christi inchoata significatur.

Inst. 1. Præcepta *moralia* sunt de rebus necessariis; ergo immutabilia; imo nequidem de *judicialibus* ullibi legitur facta abrogatio, sed tantum de *ceremonialibus*; ergo.

R. D. C. Ergo sunt immutabilia materialiter sumpta, et in seipsis C. formaliter sumpta, prout veteri lege positiva imperabantur N. Præcepta moralia adhuc et semper vigent vi legis naturalis et Evangelicæ; manent ergo invariata et in *eadem forma*, ut ait S. LEO, quoad rem præceptam et substantiam obligationis, non item quoad modum obligandi. Scriptura quidem sæpius expresse loquitur de abrogatione legum *ceremonialium*, quia de his potissima tum controversia fuit; in aliis tamen textibus, ad Hebr. 8. 13.-7. 12. ad Ephes. 2. 14. loquitur universaliter, et rationes eadem pugnant pro abrogatione *judicialium*, quia nempe lex vetus tantum posita fuit ad certum tempus: populus judæicus desiit post Christi mortem esse gens electa, dispersus et contemptus sine civitate, sine templo, sine sacerdotio, sine sacrificio, republica etc.

Inst. 2. Plura veteris legis præcepta *libris Decretalium* inserta sunt, c. 1. de *adult.*, c. 1. de *furt.*, c. 1. de *homicid.* c. 1. de *injur. et damn. dat.* etc; ergo adhuc obligant.

R. D. C. Obligant tanquam legis divinæ placita N. quatenus juris humani sunt, Pontificiis constitutionibus recepta et innovata C. Præcepta *judicialia* et *ceremonialia* constituerant jus civile reipublicæ Hebraicæ, qua extincta pariter ipsa exspirarunt; solis ergo judæis data nos non obligant, sicut nec alias gentes ante Christum obligabant. Potuit vero Ecclesia Christi quædam de illis præceptis adoptare, sicut adoptavit varios ritus Ecclesiæ veteris, ut sunt *dedicatio templorum*, *consecratio altarium*, *vestitus sacer*, *incensum*, *aqua lustralis*, *cantus psalmorum*, etc. Idem est de iis *matrimoniiis*, quæ in gradibus lege veteri prohibitis contracta adhuc sunt nulla; non quidem vi legis mosaicæ, sed vi legis humanæ a Principibus approbatæ. Nequit autem nunc matrimonium judæorum, *dato repudii libello* dissolvi, quia Principes restituere nequeunt id, quod Christus absolute revocavit; proinde matrimonium cum alia deinceps contractum est nullum, ita ut si talis repudiator

judæus convertatur ad fidem, separandus sit a conjuge secunda, et reducendus ad primam, siquidem hæc converti velit.

Inst. 3. Christus non venit *solvere* legem, sed *adimplere*, Matth. 5. 17.; ergo lex vetus non fuit abrogata per Christum. *Conf.* Promissio legis veteris manet, quamvis temporalis, ut *sis longævus super terram*; ergo et lex manet.

R. D. A. Christus non venit *solvere*, h. e. violare legem, dum vigeret ejus obligatio C. non venit abrogare N. Christus abrogando legem veterem, hoc ipso implevit legem, tum quoad præcepta *moralia*, quæ accuratius a suis impleri fecit: tum quoad *judicialia* et *ceremonialia* quæ magis perfecit, similis pictori, ut ait THEOPHYL., qui inchoatæ imaginæ extremam manum adhibet.

Ad Conf. D. A. Manet promissio *omnino temporalis*, scilicet illa de terra promissionis N. temporalis eatenus, quatenus figura erat *terræ viventium*, aut quatenus longa vita temporalis necessaria vel utilis esse potest ad vitam futuram C. hinc in lege nova ommissa sunt verba ultima, *quam Dominus Deus tuus dabit tibi* etc.

49. *Obj. III.* Luc. 16. 16. dicitur: *Lex et Prophetæ usque ad Joannem*; ergo jamdum tempore S. Joannis mortua est lex vetus. *Conf.* Jam ante mortem Christi non amplius legem servabant Apostoli, ideo a Phariseis reprehensi; ergo.

R. D. A. Lex et Prophetæ usque ad Joannem quantum ad modum prænuntiandi Christum, quem Prophetæ prædixerant *futurum*, Joannes præsentem monstravit, dicens: *Ecce agnus Dei C.* quantum ad legis substantiam N. Tempore S. Joannis lex vetus incipiebat mori, quia incipiebat prædicari Christus, auctor novæ legis, unde contextus habet: *Lex et Prophetæ usque ad Joannem, ex eo regnum Dei evangelizatur* etc. Hinc D. A. Lex et Prophetæ usque ad Joannem quoad promissionem, quam illi temporalem, Joannes spiritualem et æternam regni Dei proposuerant C. quoad legis veteris obligationem N.

Ad Conf. D. A. Apostoli non amplius servabant legem quoad præcepta legitima N. quoad illegitimas Phariseorum traditiones, quales erant, in sabbato spicas non vellere, lavare manus ad prandium etc. C. Atque de his Christus ait Matth. 15. 3. *Quare et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?*

Inst. Circumcisio, quæ fundamentum totius legis erat, jam ante mortem Christi cessavit tanquam necessaria; ergo et lex ipsa desiit obligare. *Prob. A. Baptismus* jam ante mortem Christi erat institutus; ergo *circumcisio* jam tum fuit inutilis.

R. D. A. *prob.* Baptismus Christi jam ante mortem Christi erat institutus, necdum tamen præceptus, utpote necdum publice ac sufficienter promulgatus C. institutus simul et præceptus. N. Ante mortem Christi circumcisio erat de *præcepto*, baptismus de *consilio*: nam uti alia præcepta mosaica, ita et lex *circumcisionis* erat absolute lata; ergo sicut illa ante mortem Christi non fuerunt abrogata, ita neque lex *circumcisionis*. Proinde si tunc judæus prolem baptizasset, infans quidem consecutus fuisset salutem, at pater peccasset contra legem *circumcisionis*, quæ signum erat distinctivum populi judæici divinitus institutum; si vero gentilis infantem baptizasset, huic necessaria non fuisset *circumcisio*, quia gentilibus legi mosaicæ non subjacentibus præscriptum non fuerat remedium aliquod particulare, sed tantum signum

aliquod fidei protestativum. Utilis tamen etiam tunc baptizato esse poterat *circumcisio*, in signum fœderis cum Deo, aggregationis ad populum Dei, et peculiaris divinæ protectionis.

Inst. 2. Sicut stante consilio *virginitatis* vigere nequit necessitas *matrimonii*, ita nec posito consilio *baptismi* necessitas *circumcisionis*; ergo jam tum cessavit lex *circumcisionis*.

R. N. τὸ sicut. Nam *virginitas* et *matrimonium* nequeunt ita simul stare, sicut *circumcisio* et *baptismus* simul stare poterant ac debebant, saltem quamdiu necdum lex nova sufficienter ac publice esset promulgata, ac proin adhuc vigeret lex mosaica, cujus fundamentum erat *circumcisio*, non *baptismus*, præsertim cum judæi usque ad Christi mortem pascha celebrare deberent, quod solis *circumcisis* licebat celebrare, Exod. 12. 48. Præterea *circumcisio* non debebat peccatum originale, primario instituta ad professionem legis veteris; hinc et S. JOANNES B. *circumcisis* fuit, quamvis in utero matris sanctificatus; hinc et alii infantes, tametsi ob periculum mortis ante octavam diem remedio legis naturæ sanctificati essent, tamen postmodum convalescentes ex præcepto debuerant *circumcidi*, ut sic aggregati populo Dei a gentibus discernentur. Quod autem *circumcisio* desierit esse *necessaria* post debitam *novæ legis* promulgationem, inde patet, quod alias præcepta fuissent duæ professiones, legis quodammodo contrariæ, et *necessitas circumcissionis* multum derogasset dignitati ac sufficientiæ *baptismi* satis jam promulgati; hinc semper male fiebat *circumcisio* tanquam *necessaria*, dum *baptismus* cœpit esse *necessarius*.

Inst. 3. *Baptismo* instituto *circumcisio* erat signum falsum, significans futurum id quod jam præsens erat; ergo jam ante mortem Christi erat illicita.

R. D. A. *Circumcisio* sumpta præcise ut signum *Messiae venturi*, erat signum falsum C. sumpta pro signo *spiritualis circumcissionis* vel *resurrectionis*, uti sumi debebat N. Vera fides quoad *substantiam* tunc sufficiens erat, credere *Messiam* venturum tempore a Deo prædefinito; hujus autem medii utilitati non obstat error privatus judæi invincibiliter ignorantis *Messiam* venisse: sicut nec valori *Sacramenti* obstare dicimus errorem ministri. Verum id solum est intelligendum de invincibili ignorantia orta ex defectu promulgationis vel sufficientis temporis ad illam, adeoque ex defectu *ipsius legis*: nunc enim post sufficientem promulgationem legis novæ *Judeus*, quamvis invincibiliter ignorans *Evangelium*, inutiliter et sine vera fide adhiberet *circumcisionem*, quia post debitam promulgationem ignorantia habet se *per accidens*, nec facere potest, ut vel *baptismus* non obliget, vel *circumcisio* abrogata aliquam virtutem conferat.

50. Obj. IV. In morte Christi *velum Templi* scissum est: Christus in cruce moriens dixit, *consummatum est*: *Sacerdotium* fuit translatum, et maceries diruta; ergo redemptio et lex nova fuit completa, ac vetus omnino mortua.

R. D. C. Fuit completa redemptio quoad sufficientiam meritorum, et lex nova in ratione figuræ vel prophetiæ C. redemptio quoad obligationem legis novæ, et hæc in ratione legis veteris revocata N. Nam 1º *velum Templi scissum* per se tantum fuit signum januæ cœlestis apertæ, et translationem legis uti reliqua tantum *consecutive* significavit, ac pro tempore futuro; atque de hac ipsa ad cœlum via in V. T. clausa, in N. T. per mortem Christi

aperta loquitur Apostolus ad Hebr. 9. 8. 2º Aliud est, quod Christus morte sua merita pro redemptione nostra consummaverit, aliud quod legem mosaicam plene abrogaverit. 3º Quamvis Christus per *sacrificium crucis* consummaverit omnes figuras veterum sacrificiorum, sicque confirmaverit *translationem Sacerdotii*; necdum tamen executioni dari poterat, priusquam *novo Episcoporum ordine*, et summo Pontifice in Ecclesia Christi hæc *translatio* publice promulgaretur: alias jamdum in ultima cœna dicam, factam fuisse *translationem*. Denique multa adhuc supererant post mortem Christi complenda, ut resurrectio, missio Spiritus S., convocatio gentium, ad Rom. 4. 25.

Inst. 1. Teste Apost. ad Hebr. 9. 17. Testamentum novum confirmatum est in morte Christi: ergo lex vetus post mortem Christi plane cessavit. Conf. S. AUG. in ep. ad Hier. docet, nunquam post Christi mortem licuisse in ceremoniis legalibus spem ponere.

R. N. C. Quamvis enim confirmatum sit T. N. in morte Christi quoad pactum cum Patre Deo initum, et nostram justificationem per meritum et satisfactionem, quatenus post mortem nihil amplius meruit aut satisfecit, itaque lex vetus cessaverit *quasi fundamentaliter*; necdum tamen cessavit *formaliter*, quia necdum confirmatum erat T. N. in ratione *legis completa* quoad omnes alias actiones et integram vim obligandi. Quippe testamentum non nisi apertum authentice ac notificatum operatur inter homines: ita Testamentum novæ legis. Ad Conf. R. idipsum sentire AUGUSTINUM in ep. 8. ad Hier., ubi ait, post passionem et resurrectionem Christi dato ac manifestato sacramento gratiæ putasse judæos, vetera sacramenta esse necessitate salutis celebranda.

Inst. 2. Lex vetus soluta est in morte Christi, sicut lex maritalis respectu mulieris solvitur in morte mariti, dicente Apostolo ad Rom. 7. 2. *mulier, si mortuus fuerit vir ejus, soluta est a lege viri... et vos mortificati estis legi per corpus Christi, ut sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit*: atqui mulier ita solvitur lege in morte mariti, ut cesset omnis obligatio; ergo.

R. N. M. Non enim id evincit textus Apostoli, cum verba illa, *per corpus Christi*, non significant idem, ac per veritatem Evangelicam legis veteris figuræ substitutam, vel per virtutem et passionem corporis Christi; vel denique per *corpus Christi*, idem exprimitur, ac si diceret: quando incorporati et insiti fuistis corpori Christi, quod evenit, dum promulgato Evangelio credere cœperunt; unde sequitur, *ut sitis alterius*, nempe Christi, qui ex mortuis resurrexit. Idcirco SUAREZ magis proprie intelligi putat per *virum* ipsam Synagogam, per *uxorem* singulos Synagogæ conjunctos: hac vero per Christi corpus crucifixum dissoluta, omnes illi de Synagoga mortificati sunt legi, h. e. a lege soluti; in quantum passio et mors Christi legem mortificabat: non enim sat exprimit Apostolus, quando lex illa omnino fuerit mortua; paritas ergo nequaquam adæquata est.

Inst. 3. Lex abrogata non obligat, et lex obligans non est *abrogata*; ergo vel lex vetus non desiit in morte Christi, vel post mortem Christi non amplius obligavit, vel non nisi ex *conscientia erronea*, quatenus necdum cognoscebatur lex nova, obligavit, quæ certe vera obligatio non est.

R. D. A. Lex tantum *secundum se*, radicaliter et in actu primo abrogata non obligat N. lex formaliter abrogata, vel per expressam revocationem, vel per

legem contrariam sufficienter promulgatam, non obligat *C.* Sic lex in concilio Principis abrogata *secundum se* servat tamdiu vim obligandi, eosdemque parit effectus, donec promulgata sit abrogatio. Dicitur vero nequaquam potest, quod lex vetus post Christi mortem solum *ex errore* obligaverit, quia alias omnis populus versaretur in errore, dum legem a Principe secreto conditam et necdum promulgatam ignorat.

Inst. 4. Saltem *Christo resurgente* lex mosaica fuit abrogata, quia tunc perfectum est opus nostrae Redemptionis, cum ad Rom. 4. dicatur Christus resurrexisset propter justificationem nostram; ergo.

R. D. A. Perfectum est, quantum ad pretii sufficientiam et solutionem *C.* quantum ad omnia, quae ad pretii applicationem erant necessaria *N.* Ut sanguinis Christi pretium per idonea instrumenta applicari posset hominibus, necessaria fuit publica fidei et novae legis praedictio, sacramentorum administratio etc.

ARTICULUS III.

DE LEGE MOSAICA POST CHRISTUM TANDEM ILLICITA.

51. *Nota.* Lex dicitur *mortifera* seu *illicita*, cum jam sine peccato observari non potest. Quaestio procedit hic potissimum de praecipis *ceremonialibus*, utrum v. g. circumcisio eo ipso, quod inutilis fuerit, jam non potuerit licite adhiberi? Certum quippe est, *ceremonialia* veteris legis jam nunc esse, ac dudum fuisse *mortifera*: certum, quod *moralia* ex lege tum naturali, tum Evangelica adhuc obligent eum, qui vult ad vitam ingredi: certum quoque, *judicialia* licet mortua, non esse *mortifera*, quae non nisi ad politicam utilitatem ordinata, etiamnum servari ad eundem finem possint ab iis, qui potestatem habent condendi leges, uti quaedam de *decimis*, de *impedimentis matrimonii* etc. retinentur in lege Evangelica, exceptis tamen iis, quae Christus expresse abrogavit, ut sunt *libellus repudii*, *pluralitas uxorum*, *usura* erga alienigenas etc.

52. *Dico.* Lex vetus non statim post mortem Christi fuit *illicita* aut *mortifera*; sed aliquo adhuc tempore licitum erat exercere *legalia*.

Prob. 1°. Observatio *legalium*, etiam cessante jam obligatione legis mosaicae, nulla *lege Dei* vel *Ecclesiae* prohibita erat, cum S. Hier. adeo solers in oppugnanda S. AUGUSTINI sententia nullam allegare unquam potuerit; ergo. 2°. APOSTOLI caelitus illustrati, et pleni Spiritu S. *legalia* adhuc observarunt aliquamdiu post mortem Christi: nam PETRUS Act. 10. abstinet ab *immundis*, anno jamdum decimo post Christi mortem. S. PAULUS Timotheum ex matre judaea natum *circumcidit*, Act. 16.: idem suadente S. JACOBO usus est legali purificatione, Act. 21.: praeeperunt Apostoli fidelibus Act. 15., abstinere ab *immolatis simulacrorum*, et *sanguine*, et *suffocato* etc. 3°. Observantia legum *ceremonialium* primis illis temporibus quodammodo necessaria fuit, tum quia difficillimum fuisset, totum populum tam cito avellere a ritibus antiquis, quibus admodum addictus fuerat: tum ne ceremoniae divinitus institutae, servantesque adhuc significationem aliquam subjectionis, reverentiae et cultus divini, ita abominabiles haberentur, sicut illae gentilium

ceremoniae: idque in contemptum legis et Dei, Ita cum S. Aug., Beda, Hugo a S. Vict., D. Thom., Scot., Bonav., Suarez.

53. *Obj. I.* Lex *ceremonialis* ut primum mortua, fuit *mortifera*, utpote reprobata a Deo in ratione legis, quia per mortem Christi facta est *reprobatio praecedentis mandati*, ad Hebr. 7. 18.; ergo.

R. D. A. Lex *ceremonialis* reprobata fuit tanquam ex se noxia, vel ita, ut simul prohibitum fuerit, eam tunc observare tanquam non necessariam ad salutem *N.* reprobata fuit eatenus, ut non amplius esset necessaria vel obligans *C.* Licet haec lex non amplius obligaret, tamen ceremoniae manserunt vere *divinae*, nec Deo, nec Ecclesiae injuriosae, si aliquo adhuc tempore, praecise ut licitae, observarentur. Hoc tempore elapso, quod Deus Ecclesiae determinandum reliquit, nec ipsa Ecclesia ceremonias potuit revocare, aut in illis dispensare; quamvis posset alias ceremonias instituere, seclusa tamen *judaeica superstitione*.

Inst. 1. Lex *ceremonialis* jam est *illicita*, quia observatio legalium censetur esse professio fidei de *Christo* primum *venturo*: sed eadem fuit ratio statim post mortem Christi; ergo jam tum erat *illicita*.

R. N. M. Sed ideo, quia nunc a *Christo* et ab Ecclesia prorsus est abolita; tunc post Christi mortem Judaei et Apostoli non sunt usi legalibus ad significandam mortem Christi ut *futuram*, sed ut *factam*, aliosque ob fines. De facto etiam Ecclesia promissiones de *Christo* factas grata recolit memoria ex Psalmis et Prophetis, non in professionem fidei de *Christo venturo*, sed in testimonium veritatis jam implete, et concordiae utriusque legis veteris et novae; imo poterant exerceri legalia, abstrahendo a tempore praeterito, vel futuro.

Inst. 2. Si legalia non exercebantur propter significationem *futurorum*; ergo non exercebantur ut legalia, et propter finem a Deo intentum, adeoque non erant apta ad cultum divinum, maxime cum pro illo tempore nec *bona*, nec *mala*, nec *indifferentia* dici valeant.

R. D. A. Non exercebantur ut legalia secundum *totam significationem moralem* et *figuralem*, id quod non requiritur, uti patet in circumcisione Christi, et purificatione Deiparae *C.* secundum nullam plane significationem *N.* Retinebant aliquam significationem *moralem*, et *figuralem* participabant pro ratione temporis et personarum. Distinguit autem S. Aug. tria tempora, primum ante promulgationem Evangelii, quo *legalia* erant *bona* et *praeccepta*: alterum statim post ceptam Evangelii promulgationem, quo quidem *bona* erant, at *non praeccepta*: tertium post sufficientem per totum orbem promulgationem Evangelii, et sepultam cum honore Synagogam, quo *nec praeccepta*, *nec bona*, sed *illicita* fuere.

54. *Obj. II.* Si observatio legalium non statim fuit *illicita*; ergo diu postea duravit, et adhuc durat. *Prob.* Episcopi Asiae constanter celebrarunt *Pascha* more judaeico luna 14.: Christiani sub finem Seculi II., et initium III. abstinerunt a *sanguine* et *suffocato*, quod praecceptum denuo restauratum fuit in Concilio *Gangrensi*, *Aurel.* et *Wormat.*, atque etiamnum observatur apud *Graecos* tanquam lex, quam Deus non solum *Judaeis*, sed jam olim *Noe* et filiis ejus, ac proin omnibus gentibus dederat: denique ad mentem Innoc. III. cap.